

Mirjam Tuinder: *Ethiopië: de erfenis van een keizerrijk*

In het tropenmuseum is tot 16 augustus 1999 de tentoonstelling *Ethiopië: de erfenis van een keizerrijk* te zien. Ethiopië wordt vaak eenzijdig belicht in de media. Veel mensen associëren het met honger en strijd. Het land heeft echter ook een andere kant, die in deze tentoonstelling aan bod komt. De verscheidenheid in leefwijzen en religie in het huidige Ethiopië worden op verschillende manieren getoond. Gebruiksvoorwerpen, kerkschatten, een nagebouwde dorpskerk, een huis uit een islamitische stad, grafpalen uit de Afrikaanse traditie geven een beeld van het culturele en dagelijkse leven in de stad en in de dorpen.

Om deze tentoonstelling ook voor kinderen aantrekkelijk te maken, is er een kinderspoor uitgezet. Op deze route kunnen kinderen voorwerpen aanraken, eraan ruiken en ernaar

luisteren. Voor groepen uit het basisonderwijs (9 tot 12 jaar) en het voortgezet onderwijs (12 tot 15 jaar) zijn kijktochten uitgezet. Een groepstocht voor het basisonderwijs laat de leerlingen de samenhang tussen thema's en objecten ontdekken. Ze krijgen een boekje met een route en vragen.

Een groep uit het voortgezet onderwijs wordt in vier groepen verdeeld. Elke groepje krijgt een deel van de tentoonstelling onder zijn hoede en moet daar interessante dingen opsporen. Vervolgens moet het de andere groepen daar rondleiden. Zo ontstaan er vier korte rondleidingen waarvan de leerlingen zelf de verantwoordelijkheid dragen.

Bij de tentoonstelling is een boek verschenen met afbeeldingen van vijftigertig stukken uit de tentoonstelling en vijftientig Ethiopische verhalen. Vaak zijn de afbeeldingen bij verhalen geplaatst die over hetzelfde onderwerp gaan. Zo staat bij het verhaal 'De dappere prins', over een prins die eigenlijk heel bang is maar door listen toch een leeuw verjaagt en tot held wordt uitgeroepen, een afbeelding van een schilderij van een beroemde koning op leeuwenjacht en een foto van een pronkmantel van leeuwenhuid. Door deze zorgvuldig uitgezochte combinaties worden de soms wat ingewikkelde verhalen levendigd, en wordt tegelijkertijd de afbeelding in een context geplaatst.

De taal van de verhalen is vaak wat hoogdravend. Ze zijn dan ook alleen geschikt voor de bovenbouw van havo en vwo. Ook de onderwerpen zijn geschikt voor deze groep leerlingen: koning Salomo verleidt de koningin van Sheba (met een afbeelding uit een manuscript over koning Salomo); een portret van de Maagd Maria huilt tranen en verricht wonderen (met een afbeelding van een Maria-icoon); de wreedheden van de Italianen bij de inval in Ethiopië (met een schilderij van vierentwintig taferelen uit de Italiaanse overheersing). Er staan ook eenvoudiger verhalen in als fabels en sprookjes.

Lessuggesties

De volgende lessuggesties passen bij een van deze eenvoudiger verhalen: *De snoorharen van de leeuw*. Het is een verhaal dat zich zeer

duidelijk afspeelt in Afrika, maar een thematiek heeft die ook voor Nederlandse leerlingen herkenbaar zal zijn. De afbeelding bij dit korte verhaal is een zadeldeken met een leeuwmotief.

Het verhaal gaat over Bizunesh, een vrouw uit de Afrikaanse hooglanden. Ze trouwt met een man die al een zoon heeft, Segab. Segab is erg verdrietig omdat zijn echte moeder gestorven is aan de koorts. Bizunesh houdt van hem en wil als een moeder voor hem zorgen, maar hij wil niets van haar weten. Wat ze ook voor hem doet: vriendelijk tegen hem praten, zijn kleren maken, de lekkerste stukjes vlees voor hem bewaren, hij praat niet tegen haar, eet het eten niet op en scheurt zijn kleren.

Bizunesh gaat ten einde raad naar een toverdokter om een liefdespoeder te kopen. De toverdokter heeft daarvoor echter drie snorharen van een leeuw nodig. Bizunesh is uiteraard bang voor de leeuw die door de woestijn zwerft, maar ze moet nu eenmaal zijn snorharen hebben. Ze neemt eten mee voor de leeuw, en brengt het iedere dag wat dichterbij. Tenslotte voedert ze de leeuw uit de hand. Ze is nog steeds bang, maar plukt snel drie snorharen en rent weg. Buiten adem komt ze aan bij de toverdokter en zegt dat hij nu het liefdespoeder moet maken. De toverdokter zegt: 'Ik maak helemaal geen liefdespoeder voor jou. Je hebt geleerd hoe je een leeuw moet benaderen: langzaam. Doe hetzelfde met Segab en hij zal zeker leren van je te houden.'

Het verhaal levert de volgende aanknopingspunten voor lesonderdelen in bovenbouw HAVO en VWO.

- 1 Verplaats het verhaal naar Nederland, of naar het land van herkomst van een aantal leerlingen. Wat verandert er? Wat blijft hetzelfde? Hoe zou de opdracht van de toverdokter eruit kunnen zien in Nederland of in je eigen land?
- 2 Ontwerp een zadeldeken met een motief dat bij jouw land past.
- 3 Wat kan Bizunesh doen om Segab te benaderen zonder hem af te schrikken, los van het verhaal van de toverdokter? Laat de leerlingen in groepjes discussiëren over dit probleem. Welke manier lijkt hen het beste?

- 4 Herschrijf het begin van het verhaal vanuit het perspectief van Segab. Hoe kijkt hij tegen Bizunesh aan?
- 5 Dit verhaal is afkomstig uit de orale verteltraditie. Welke elementen uit het verhaal verwijzen daarnaar? (Herhaling: wat Bizunesh doet, hoe Segab daar op reageert; hoe Bizunesh de leeuw benadert. Beeldende taal: je ziet de leeuw voor je. Wijze les: verhalen houden mensen een spiegel voor)

KIT-Uitgeverij, *Ethiopië: de erfenis van een keizerrijk*. Amsterdam, 1998. ISBN 90-6832-286-9, 96 blz., f24,90.